
Snøen som falt i fjor på Lillehammer

AKTUELT

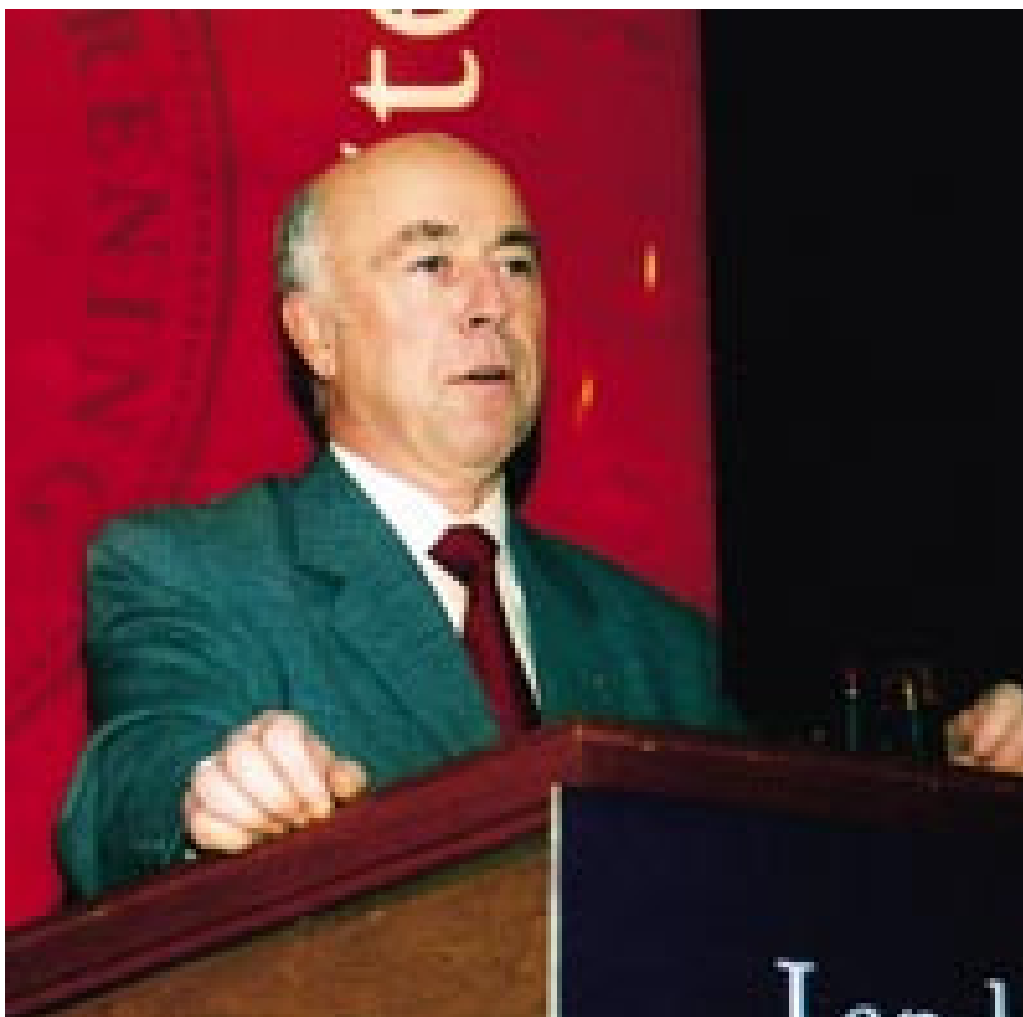
NINA HUSOM

INGRID HØIE

TOM SUNDAR

Tidsskriftet

Landsstyremøtet 18.–20. oktober dreide seg i stor grad om Legeforeningens indre liv, og debattene ble av flere betegnet som mer tilbakeskuende enn fremtidsrettet. Siden vedtak i fastlegesaken er blitt utsatt til 14. november, ble lovendringer ved tilsetting av ny generalsekretær av mange på forhånd regnet som den viktigste saken.

Helseminister Tore Tønne høstet stor applaus da han under åpningen av landsstyremøtet la vekt på at staten må eie sykehusene. Foto N. Husom

Debatten om kvaliteten i turnuslegeordningen fengte et samlet landsstyremøte. Det var også bred enighet om at Legeforeningens organisasjon er moden for en gjennomgang for å rydde opp i fordelingen av oppgaver som foreningen skal drive med. Diskusjonen om å fjerne et halvt år i nevrologi som krav for å bli spesialist i ortopedi, fikk frem det faglige engasjementet i forsamlingen. Mange saker bar preg av konflikter og motsetninger som oppstod i forbindelse med valg av president og sentralstyre i 1999 (se Tidsskriftet nr. 27/99).

Truet turnustjeneste må vernes

Store legekull truer kvaliteten i turnustjenesten. Dette vekket bekymring hos landsstyredelegatene som i samlet flokk krevde fortgang i arbeidet med å analysere utviklingen av arbeidsmarkedet for leger i Norge.

I tillegg må sentralstyret sørge for at Legeforeningen drøfter den totale utdanningskapasiteten (dvs. turnustjeneste og spesialistutdanning) for leger i landets helsetjeneste. Analysen bør danne grunnlag for en bred behandling i organisasjonen.

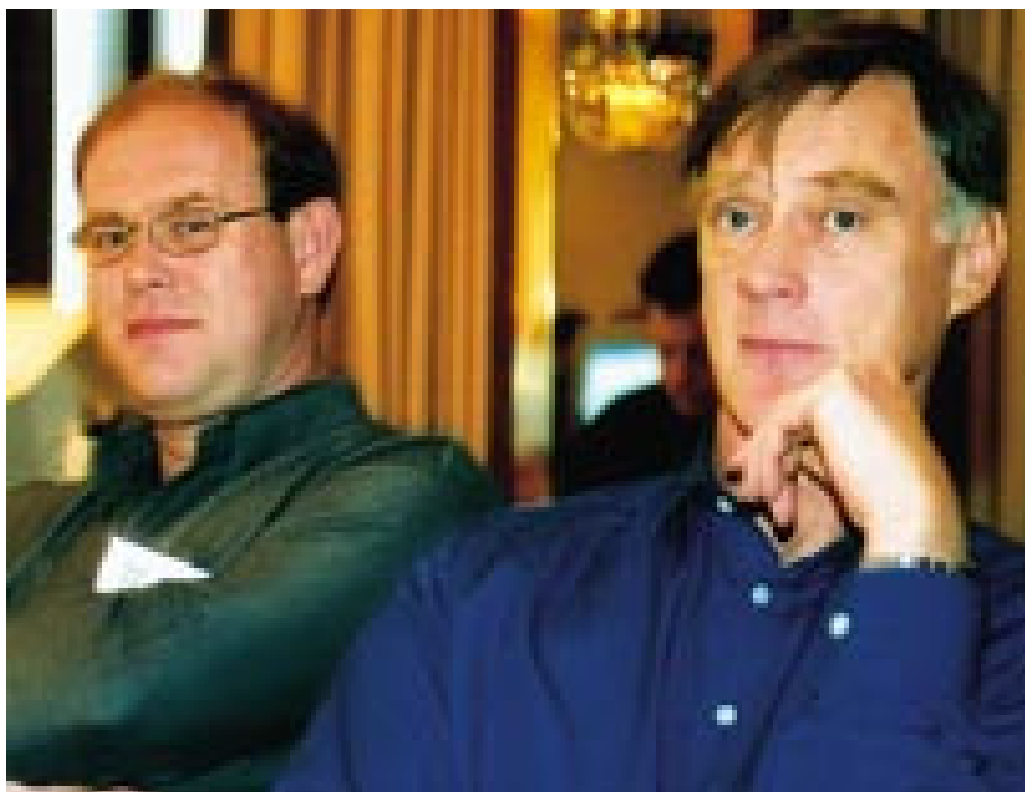
Forslagsstiller Marta Ebbing pekte på at det faglige utbyttet av turnustjenesten i stor grad er avhengig av at turnuslegene får ansvar som leger for et visst antall pasienter. Hun mente at det faglige utbyttet i verste fall kunne bli så svekket at kvalitetsstemplet autorisasjon som lege i Norge, må redefineres. Dette vil få negative konsekvenser for pasienter, legeprofesjon og helsetjeneste.

For å lette presset på turnustjenesten, påla landsstyret sentralstyret å arbeide for at ordningen med gebyrstipender for medisinstudenter i utlandet blir avsluttet.

Et arbeidsutvalg i Sosial- og helsedepartementet vil innen kort tid fremme forslag til løsninger av de problemene som turnustjenesten står overfor. Blant annet vil oppgaven med å fordele turnusplasser bli lagt under den enkelte fylkeskommune.

Generalsekretæren må være lege

Generalsekretæren skal ansettes av sentralstyret og må være lege. Tidligere har landsstyret ansatt Legeforeningens administrative leder. Redaktøren av Tidsskriftet skal ansettes av landsstyret.

Visepresident Hans Kristian Bakke og president Hans Petter Aarseth. Foto N. Husom

Det ble utfallet i saken om ny generalsekretær, som skal ansettes fra 2002. 18 delegater mente at generalsekretær kunne rekrutteres fra andre yrkesgrupper. Begrunnelsen var at generalsekretærstillingen nå blir fratatt politisk makt og skal være administrativ leder for foreningen.

Delegatene Harald G. Sunde, Frode Øvrejord og Peder Joakimsen fra Finnmark lægeforening. Foto N. Husom

Da sittende generalsekretær Harry Martin Svabø meddelte landsstyret 1999 at han ville gå av med pensjon ved årsskiftet 2001–02, nedsatte sentralstyret et utvalg som skulle vurdere generalsekretærens rolle og oppgaver samt kravene til kvalifikasjoner og personlige egenskaper (www.legeforeningen.no). Utvalget har bl.a. fremmet forslag om endringer i foreningens lover. Det er gjort for å bringe det formelle grunnlaget for Legeforeningens sekretariat i samsvar med utviklingen de senere årene i foreningens politiske organisasjon og ledelse. I forslaget til vedtak hadde sentralstyret foreslått nye bestemmelser i lovenes § 16 om sekretariatet. Her beskrives generalsekretærens rolle og oppgaver samt sekretariatets plikter og oppgaver i forhold til sentralstyre og landsstyre. Landsstyret vedtok de nye formuleringene i denne paragrafen med små tilføyelser. Det er mulig for sentralstyremedlemmer å søke stillingen, men da må de fratre vervet, vedtok landsstyremøtet.

Sentralstyret hadde opprinnelig foreslått at også redaktøren, skulle anses av sentralstyret, men endret forslaget sitt før votering til at landsstyret skulle ha denne myndigheten. Redaktør Magne Nylenna har under forberedelsene til landsstyremøtet kommentert hvorfor landsstyret bør ansette og dermed eventuelt avsette redaktøren. – At landsstyret har ansettelsesmyndighet understreker stillingens uavhengighet og forsterker Tidsskriftets troverdighet, sa Nylenna.

Fortsatt misnøye om fastlegeordningen

Fastlegeordningen vekker interesse og misnøye også hos sykehusleger, viste debatten om utforming av allmennlegetjenesten på landsstyremøtet 2000.

Fastlegeordningen skal behandles i ekstraordinært landsstyremøte i Oslo 14. november, men ble likevel tatt opp som egen sak under landsstyremøtet på Lillehammer.

Hans Petter Aarseth redegjorde for hva Legeforeningen har oppnådd i forhandlingene om reformen, og mente at kun to av de 11 punktene som forhandlingsutvalget fikk i mandat av landsstyret i fjor, ikke var innfridd. Det gjelder alternativ ved legemangel for leger og pasienter som velger å stå utenfor fastlegeordningen samt hvorvidt avtaleløse leger som ønsker å tiltre fastlegeordningen må flytte praksisen.

– Vi må forhandle frem en reell mulighet til å stå utenfor fastlegeordningen, mente Aarseth. Han opplyste at flertallet i sentralstyret mener at leger som står utenfor, fortsatt må være leger med fulle rettigheter, men uten offentlig finansiering. Pasienten må ha full rett til helsehjelp, men med større egenandel enn pasienter som er med i ordningen. Den enkelte fastlege skal ikke ha noen forpliktelse til å ta pasienter som står utenfor ordningen. Aarseth tror likevel dette vil kunne løses på en tilfredsstillende måte, hvis man legger til grunn at man ikke driver avtaleløs praksis hvis det ikke er pasientgrunnlag for det.

Ironisk nok uttrykte flere sykehusleger misnøye med at disse punktene ikke er innfridd, og at det ikke finnes noe alternativt avtaleverk til fastlegeordningen. Det var heller ikke alle delegater som så noen distriktsprofil i forhandlingsresultatet.

– Vi kan leve med fastlegeordningen, men jeg må kondolere med distriktsprofilen, sa Ola Jøsendal fra Hordaland.

Et forslag fra Møre og Romsdal om å be sentralstyret vurdere problemer med rekruttering til lederstillinger i primærhelsetjenesten og i forbindelse med dette vurdere forholdet mellom spesialitetene i allmennmedisin og samfunnsmedisin, ble enstemmig vedtatt.

Ny organisasjonsmodell?

Legeforeningens organisasjonsformer skal utredes for å identifisere mulige konfliktområder mellom fagforening, fag og forvaltningsoppgaver.

Forslaget ble enstemmig vedtatt, og en utredning skal legges frem på neste års ordinære landsstyremøte. Forslagsstiller Just Ebbesen i Yngre legers forening begrunnet forslaget sitt med at Legeforeningen er i ferd med å miste posisjon og troverdighet på grunn av motstridende interesser mellom de ulike områdene og ønsket en opprydding i organisasjonen.

Ylf-leder Bente Kristin Johansen støttet forslaget og sa at foreningen må fremstå som én forening, men ikke én stemme, én mening og én sannhet.

– Dersom vi forlanger likhet i alle ledd, er Legeforeningen en død organisasjon. Vi er i ferd med å bli en toppstyrt organisasjon som hyperventilerer, vi trenger en balansert og konstruktiv debatt.

Forslaget fikk også støtte fra Arne Johannessen i Offentlige legers landsforening som sa at utredning av alternative modeller er nødvendig for å få til en ryddig fordeling av oppgaver som Legeforeningen skal drive med.

Redaksjonskomité nedstemt

Ansvarliggjøring av landsstyredeltakerne og styrking av demokratiet ble ført som argumenter for å opprette redaksjonskomité under landsstyremøtene.

Mange støttet forslaget, men ikke mange nok til å endre Legeforeningens lover. Forslaget falt med 64 mot 53 stemmer. Det var under landsstyremøtet i 1999 at Hordaland lægeforening fikk simpelt flertall for et forslag om å opprette redaksjonskomité under landsstyremøtene. Oppgaven skulle være å redigere de innkomne forslagene og legge frem innstilling til vedtak for landsstyret. Landsstyret 1999 påla også sentralstyret å fremme forslag om nødvendig endring i lover og regler, slik at dette ble gjennomført fra landsstyremøtet i 2000.

I dag er det sentralstyret som redigerer innkomne forslag. Tilhengerne av redaksjonskomité tok blant annet til orde for at sentralstyret i for stor grad vil kunne påvirke landsstyrets beslutninger i sin måte å redigere og legge frem forslag på. En redaksjonskomité vil være uhildet og mer nøytral og styrke demokratiet, mente tilhengerne.

Et forslag om å åpne for en prøveordning med redaksjonskomité ble avslått av ordstyrer fordi det kom inn for sent.

Handlingslammet sentralstyre?

Forslaget om at sentralstyret skal informere yrkesforeninger og avdelingsstyrer om kontroversielle saker før andre parter involveres, ble vedtatt oversendt sentralstyret.

Allmennlegene Olav Thorsen, Karin Frydenberg og Anne Mathilde Hanstad. Foto N. Husom

Hordaland fylkesavdeling hadde fremmet forslaget. Sakens kjerne er et brev som sentralstyret skrev til tidligere helseminister Gudmund Hernes i en tidlig fase av arbeidet med fastlegeordningen våren 1997. Korrespondansen vakte røre i organisasjonen. Før voteringen på Lillehammer uttalte president Hans Petter Aarseth: – Sentralstyret er nødt til å reagere raskt. Men dersom dere ønsker et sentralstyre som er bundet på hender og føtter, er det opp til dere. Landsstyret ønsket at saken skulle oversendes til sentralstyret for videre behandling.

God fastlegeordning for distriktene

Harald Gunnar Sunde

Harald Gunnar Sunde, allmennlege, Finnmark lægeforening

– Jeg stilte som delegat for Finnmark fordi fastlegeordningen skulle tas opp, sier Sunde som var delegat for første gang. Ettersom denne saken er forskjøvet, har ikke landsstyremøtet hatt samme grad av relevans for meg. Men det som var av debatt om fastlegeordningen viste et stort engasjement også fra kolleger som ikke blir direkte berørt av reformen. Jeg synes at situasjonen for leger i småkommuner og distrikts-Norge er godt ivaretatt i forhandlingsresultatet. Det er viktig at fastlegeordningen blir så god for distriktene at de nye allmennlegestillingene ikke støvsuger distriktene for leger. For øvrig så jeg gjerne at legevakt var blitt mer verdsatt i kroner og øre.

Som landsmøtedelegat har det også vært interessant å få innblikk i hvordan demokratiske prosesser fungerer i foreningen. I tillegg har det vært trivelig og sosialt utenom møtesalen. Det har vært interessant å diskutere fastlegeordningen med allmennleger fra andre steder i landet.

– Hva mener du kan øke motivasjonen for å være tillitsvalgt?

I Finnmark har det aldri vært noe problem å trekke kolleger med for å bedre arbeidssituasjonen for en selv og kolleger. Finnmark lægeforening har stor møtedeltakelse med en intens sosial ramme, og jeg visste ikke engang at rekruttering av tillitsvalgte var et problem. Men vi er kanskje inne i en individrettet tid, hvor fellesskapet er på vikende front, svarer Harald Gunnar Sunde.

Legeforeningen på stedet hvil

Kåre Reiten

Kåre Reiten, allmennlege, Stavanger

– Dette har ikke vært noe godt møte. Landsstyremøtet har vært preget av konfliktene og motsetningene som kom til syne under valgkampen i 1999, sier Kåre Reiten som stilte som leder av valgkomiteen på Lillehammer-møtet.

Reiten satt i sentralstyret i forrige periode og var kandidat til visepresidentvervet i fjor.

– Hvis vi tenker oss landsstyremøtet som et politisk møbelverksted, er det ikke kommet ett nytt møbel på dette møtet. Legeforeningen står altså på stedet hvil, ifølge Reiten. Han mener at Legeforeningens politiske ledelse er lite interessert i å prøve eller å åpne opp for nye tanker. Et eksempel på dette er forslaget om redaksjonskomité under landsstyremøtet som sentralstyret gikk sterkt imot (se side 3336). Som tidligere sentralstyremedlem mener Reiten at en redaksjonskomité som skal redigere forslagene til vedtak, ville aktivisere delegatene.

– Hvis man gang på gang føler at sentralstyret har all makt, er det lite motiverende å bruke tid på forberedelse til landsstyremøtet, mener han.

Kåre Reiten er leder av valgkomiteen som skal sette sammen forslag til politisk ledelse til valget ved neste års landsstyremøte. Han sier om komiteens arbeid: – Vi vil sette sammen det styret vi mener er best for foreningen, et styre som er kreativt og nytenkende. Det er ikke nødvendigvis de som tar ordet oftest på et landsstyremøte som er best skikket til å styre Legeforeningen, mener Reiten. Han oppfordrer medlemmene til å komme med gode, begrunnede forslag til kandidater utover våren.

Må ha tillit til dem som er valgt

Anne Mathilde Hanstad

Anne Mathilde Hanstad, styret i Alment praktiserende lægers forening

- Det har vært et spennende og fargerikt møte med ulike foreninger og mange meninger. Jeg synes debatten om generalsekretærstillingen var særlig spennende. Saken om legevakt som obligatorisk element og som tellende tjeneste i spesialistutdanningen i allmennmedisin var også viktig for meg. Ellers er jeg opptatt av den misnøyen som kom frem under et par av sakene. Jeg synes i prinsippet at det er viktig at vi stoler på våre valgte organer. I enhver organisasjon som driver politikk på høyt plan, må ledelsen gis tillit til å utføre arbeidet, ellers blir det en dårlig forening. Jeg reagerer også på kommunikasjonsformen som iblant kommer til uttrykk. Som leger behandler vi mennesker og er avhengig av god kommunikasjon. Det bør gjenspeile seg i måten vi snakker med andre på, også kolleger.
- Hva mener du er viktig for å motivere leger til å gå inn i tillitsverv?

Mange kan bli skremt vekk av formen og tonen. Vi fikk for eksempel en dårlig legevaktavtale tidligere i år, men det tar seg ikke ut å henge ut navngitte personer på allmennlegenes nettforum Eyr av den grunn. Vi må befinne oss over et visst lavmål. For det andre kan tillitsverv ta mye tid, så det er viktig å skape entusiasme for å gå løs på det. Selv har jeg hatt ulike verv i Legeforeningen i 15 år. Mitt motiv er at det krydrer hverdagen. Det handler om å bli kjent med andre, skape faglige nettverk, føre debatter som man kanskje ikke fører til daglig, mener Anne Mathilde Hanstad.

Uheldig organisasjonskultur

Ola Jøsendal

Ola Jøsendal, Hordaland lægeforening

– Landsstyremøtet har vist at det er behov for å forandre organisasjonskulturen i Legeforeningen. I mange saker kan det virke som om sentralstyret er mer opptatt av å få gjennomslag for sitt syn fremfor å skape en åpen debatt, sier Ola Jøsendal, kommunelege I i Radøy kommune i Hordaland.

Han mener at vedtaket om at sentralstyret skal ansette generalsekretæren er et skritt i riktig retning, fordi det gir Legeforeningens politiske ledelse et bedre grep rundt administrasjonen og sekretariatet. Nå ønsker han en debatt om samarbeidet mellom sentralstyret og landsstyret, en debatt som også må omfatte bruk av maktvirkemidler: – At landsstyret uttrykker uenighet med sentralstyret, er ikke det samme som kritikk eller misnøye. Presidenten har fått økt makt, noe som krever ansvarlighet i ordbruk og en ydmyk holdning overfor landsstyret. Men makt utøves også gjennom møteteknikk og saksbehandling, for eksempel ved å knytte enkeltsaker til lovendringsforslag som krever et absolutt flertall. På den måten havner en rekke gode forslag i papirkurven.

– Hvilke forandringer må til?

Ledelsen må stimulere korps- og dugnadsånden blant de tillitsvalgte og få medlemsmassen med seg. Sentralstyret bør derfor i langt større grad fungere som et arbeidsutvalg som ivaretar flertallet av medlemmenes uttrykte ønsker. Det er også viktig at Legeforeningen markerer seg mer aktivt i helsepolitikken, for eksempel i spørsmålet om eierskap og styring av sykehusene. Det holder ikke å komme halsende etter, vi må ta ledelsen i diskusjonen, sier Ola Jøsendal.

Åpen og usensurert debatt

Ellen Catharina Tveter Deilkås

Ellen Catharina Tveter Deilkås, Ylf-delegat, Oslo lægeforening, hovedtillitsvalgt ved Aker sykehus

– Landsstyremøtet 2000 har vært preget av en veldig åpen debatt. Det er høyt under taket, kulturen er annerledes, noe man særlig merker ved behandling av regnskapet. Det har likevel vært litt vondt å oppleve motsetninger som har vært underliggende for noen av forslagene. Når forslagene dreier seg om tilbakelagte saker, synes jeg man skal bøye seg for de demokratiske prosesser.

Saken om forskriftsfesting av midlertidige stillinger opptar meg spesielt. Som hovedtillitsvalgt ved Aker sykehus har jeg opplevd at leger i vikariater har risikert å gå ned 150 000 kroner i lønn fordi de ikke har samme rettigheter som ansatte i vanlige utdanningsstillinger. Vi er prisgitt lederens vilje til å forlenge vikariatet under svangerskapspermisjon for å opprettholde full lønn. Man kan ikke forskriftsfeste en avtale som fungerer så dårlig, og jeg er glad for at landsstyret gikk enstemmig imot dette forslaget.

– Hva skal til for å motivere til innsats som tillitsvalgt?

Legeforeningen sentralt bør ha en strategi som understøtter lokalt tillitsvalgstarbeid. I lokale lønnsforhandlinger får vi ingen støtte fra sentralt hold, for eksempel i form av tallmateriale, til bruk i argumentasjon i forhold til arbeidsgiver. Selv har jeg engasjert meg som tillitsvalgt for å kunne påvirke legeyrket blir et mer familievennlig yrke, sier Ellen Catharina Tveter Deilkås.

Turnustjenesten må bevares

Bjarne Waaler

Bjarne Waaler, Eldre lægers forening

– Utdanningsspørsmål engasjerer meg mest. De siste årene har det vært en panikkartet økning i produksjonen av leger. Hvis denne utviklingen fortsetter, er det fare for at turnussystemet bryter sammen og kvaliteten på turnustjenesten blir dårligere, sier Bjarne Waaler, pensjonert professor i fysiologi og tidligere rektor ved Universitetet i Oslo. 75-åringen var også den eldste delegaten under årets landsstyremøte.

Waaler er glad for at turnustjenesten har fått en sentral plass på årets landsstyredagsorden.

– Norge er det eneste landet i Norden som styrer mot et kalkulert legeoverskudd. Konsekvensene av å utdanne for mange leger er alvorlige. Det blir kostbart for samfunnet, pasientene får dårligere leger og vi får en arbeidsledighet som vil føre til en uheldig kamp om pasientene, mener han.

Landsstyrevedtaket om å arbeide for at ordningen med gebyrstipender for medisinstudenter i utlandet opphører, synes han er et viktig enkelttiltak. Men han understreker at turnustjenesten må bli et prioritert arbeidsområde for Legeforeningen i tiden som kommer: – Det er viktig å analysere arbeidsmarkedet, vurdere utdanningsbehovet og bevisstgjøre myndighetene om farene ved et legeoverskudd. Dette er en oppgave som profesjonen må påta seg, og derfor må Legeforeningen gå inn i diskusjonen med full tyngde, sier Waaler.

Publisert: 10. november 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 30. mars 2026.